

6-боб. Реализация қилишнинг соф қиймати

49. Товар-моддий захиралар, агар реализация қилишнинг соф қиймати уларнинг таннархидан паст бўлса, реализация қилишнинг соф қиймати бўйича акс эттирилади. Реализация қилишнинг соф қиймати товар-моддий захираларнинг ҳар бир бирлиги (тури) бўйича аниқланади.

50. Реализация қилишнинг соф қийматини аниқлаш мақсадида даврий равишда товар-моддий захиралари қайта баҳоланади ва уларнинг қиймати жорий қийматга мувофиқлаштирилади.

51. Товар-моддий захиралар уларнинг алоҳида бирликлари таннархини қайта баҳолашни ўтказиш санасида шаклланган ўхшаш баҳоланадиган товар-моддий захираларнинг ҳужжат билан тасдиқланган жорий қийматлари бўйича қайта ҳисоблаш йўли билан қайта баҳоланади.

Қайта баҳолаш ташкилот томонидан мустақил равишда ёки қонун ҳужжатларига мувофиқ баҳоловчи ташкилотни жалб этиш орқали амалга оширилади.

52. Товар-моддий захиралар бирлигининг жорий қийматини ҳужжатли тасдиқлаш учун ташкилотнинг ихтиёрига кўра қуйидагилардан фойдаланиш мумкин:

ишлаб чиқарувчилар ва уларнинг расмий дилерлари, товар-хом ашё биржаларидан ёзма шаклда олинган товар-моддий захиралар ўхшаш бирлигининг жорий қиймати (нархи) тўғрисида маълумотлар;

харид қилиш санасида (тасдиқловчи ҳужжат мавжуд бўлганида) чет эл валютасида товар-моддий захиралар бирлигининг таннархи тўғрисида маълумотлар, бунда чет эл валюталари курсларининг

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан қайта баҳолашни ўтказиш санаси ва товар-моддий захираларнинг тегишли бирлигини харид қилиш санасида белгиланган миллий валютага (сўмга) нисбати сифатида аниқланадиган ҳисоб-китоб коэффиценти қўлланилади;

тегишли давлат органларидаги мавжуд бўлган нархлар даражаси тўғрисидаги маълумотлар;

қайта баҳолашни ўтказиш даврида оммавий ахборот воситалари ва махсус адабиётларда чоп этилган нархлар даражаси тўғрисидаги маълумотлар;

баҳоловчининг товар-моддий захиралар тегишли бирлигининг жорий қиймати тўғрисидаги ҳисоботи.

53. Товар-моддий захиралар, агар улар шикастланган, тўлиқ ёки қисман эскирган ёки уларни реализация қилишнинг соф қиймати пасайган бўлса, шунингдек тан олинган бутлаш харажатлари, захираларни товар кўринишига келтириш бўйича ишлар ёки мўлжалланган сотиш харажатлари ошган бўлса товар-моддий захираларнинг қиймати арзонлаштирилади.

Товар-моддий захираларни реализация қилишнинг соф қийматига қадар таннархдан паст арзонлаштириш уларнинг ҳаддан ташқари тўпланиши ва секин айланувчанлиги ҳолларида товар-моддий захиралар молиявий ҳисоботда уларни реализация қилиш ёки ишлатишдан кутиладиган суммадан юқори акс эттирилмаслиги учун қўлланилади.

54. Товар-моддий захиралар одатда моддалар бўйича усул асосида реализация қилишнинг соф қийматига қадар арзонлаштирилади.

Бунда бир турдаги ёки ўзаро боғланган товар-моддий захираларни гуруҳлашдан, хусусан, маҳсулотнинг биргина ассортиментида тааллуқли бўлган, бир хил вазифа ёки пировардда бир хил ишлатишга эга бўлган, биргина географик ҳудудда ишлаб чиқариладиган ёки биргина географик ҳудуддаги бозорга чиқариладиган, маҳсулотнинг ушбу ассортиментида бошқа материаллардан амалда алоҳида баҳоланиши мумкин бўлмаган товар-моддий захиралардан фойдаланиш мумкин.

Товар-моддий захираларни муайян тармоқ ёки биргина географик ҳудуддаги тайёр маҳсулот (ишлар, хизматлар) ёки товар-моддий захираларга таснифлашга асосланиб арзонлаштирилмайди.

55. Маҳсулот (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқаришда фойдаланиладиган хом ашё ва бошқа материаллар, агар улардан тайёрланган маҳсулот жорий қийматда сотилса, таннархдан паст қилиб арзонлаштирилмайди.

Агар материаллар нархининг тушиши муносабати билан тайёр маҳсулот нархи пасайтирилса, яъни ушбу материаллардан тайёрланган тайёр маҳсулотнинг таннархи мазкур тайёр маҳсулотни реализация қилишнинг соф қийматида ошса, материаллар қиймати камайтиради.

Бунда, реализация қилишнинг соф қийматини баҳоланишнинг энг ишончлиси бўлиб уларга ўхшаш материалларни сотиб олиш харажатлари ҳисобланади.

56. Товар-моддий захиралар таннархининг ушбу товар-моддий захираларни реализация қилишнинг

соф қиймати суммасидан ошадиган суммаси, яъни қайта баҳолаш натижасида товар-моддий захираларнинг арзонлашиш суммаси у юзага келган ҳисобот даврининг харажатларига киритилади.

57. Ҳар бир кейинги даврда реализация қилишнинг соф қийматини янгидан қайта баҳолаш ўтказилиши мумкин.

Иқтисодий ҳолатнинг ўзгарганлиги сабабли ташкилотга тегишли бўлган илгари қиймати пасайтирилган товар-моддий захиранинг реализация қилишнинг соф қиймати ошган ҳолда тегишли ҳисобдан чиқариш суммаси янги баланс қийматини мазкур Стандартнинг [55-бандида](#) назарда тутилган тартибда қуйидаги икки қийматнинг энг камига қадар келтириш орқали тикланади (тиклаш дастлабки ҳисобдан чиқариш миқдорлари билан чекланган):

таннарх;

қайта кўриб чиқилган реализация қилишнинг соф қиймати.